

Ministero dell'istruzione e del merito
DRŽAVNI IZPIT NA VIŠJIH SREDNJIH ŠOLAH

NALOGA IZ SLOVENŠČINE

Izberi eno izmed predlaganih nalog!

TIPOLOGIJA A – ANALIZA SLOVENSKEGA LITERARNEGA BESEDILA**NALOGA A1**

Svetlana Makarovič, *Danes*, v: *Somrak*, Cankarjeva založba, Ljubljana 1964, str. 15 – 16.

Danes sem lahko regratov cvet,
potem sem razposajen zajec
na svetli jasi. Ali pisana
enodnevnica. To je moj,
moj dan.

Ne poznam besede jutri,
nočem je poznati. In noč
je še daleč. Ne bojim se.
Nočem se bati.

Nobenih skrivnosti.
Diham. Vdihavam in izdihavam
sonce.
Misli sem povila v klobko,
ki spi nekje
v daljnem zelenju.

Nebo sega do mojega travnika.
Brezskrbno sonce leži ob meni.

Objemimo se. Nekje
globoko pod zemljo
spi pošastna ličinka
besede jutri.

Svetlana Makarovič (1939), pesnica, mladinska pisateljica, glasbenica. Z zbirko *Somrak* (1964), iz katere je vzeta pesem *Danes*, se je Svetlana Makarovič umestila v tok, ki je premik iz socialnega realizma v intimizem, značilen že za *Pesmi štirih* (1953), stopnjeval s prehodom v nihilizem (D. Zajc, G. Strniša, V. Taufer idr.). »Med lirskim subjektom in svetom ni nikakršnega soglasja, sozvočja, dogovora« /.../ Nekaj utehe lirski subjekt najde le v naravi« (D. Poniž).

1. Razumevanje in analiza besedila

1. Pesem pozorno preberi, s svojimi besedami izrazi njeno vsebino ter označi njene oblikovne značilnosti.
2. Kaj lirski subjekt navdaja z mirom, kaj pa z grozo? Katero vlogo imata v pesmi besedi »danes« in »jutri«?
3. Opiši odnos med lirskim subjektom in naravo.
4. Razloži, kaj lahko pomeni stavek »In noč je še daleč«?
5. Zakaj je po tvojem mnenju v zadnji kitici pesnica uporabila besedo »ličinka«?

Ministero dell'istruzione e del merito

2. Interpretacija

Predstavi svojo osebno interpretacijo pesmi in jo umesti v širši okvir povojne slovenske lirike. Pri tem izhajaj iz svojega znanja in morebitnih drugih literarnih besedil, s katerimi si se srečal/a v teku svojega dosedanjega šolanja.

NALOGA A2

Boris Pahor, *Mesto v zalivu*, Lipa, Koper 1955, str. 113 – 114

Mladi Rudi Leban se po italijanski kapitulaciji septembra 1943 vrne v Trst. Skriva se pred Nemci, da ga ne bi kot bivšega italijanskega vojaka poslali v Nemčijo. Zateče se na Prosek, kjer se ustavi pri znanki, osemnajstletni Vidi.

/.../ Večer je bil in kraška planota je v temi kot široka odskočna deska. Morja ni bilo videti, a ves čas je bilo zato v mraku še bolj pričujoče in še bolj resnično. Morda tudi zato, ker zdaj bi lahko šel do roba, do tja, kjer se svet strmo prelamlja navzdol, toda ne videl bi lučk na bregu niti luči tržaškega mesta. Zaradi zatemnitve je morje brez mesta v zalivu spet prazgodovinska voda, ki samotna polje* pod mežikanjem mrzlih zvezd.

Rudi Leban je šel čez borjač in tiho odsunil vratca.

Tu je bilo pet stopničk, ki so vodile na štirikotni vrt. Kdo ve, zakaj niso vratca zaprta, morda jih je popoldne soseda odprla Vidi, zato da je prišla dol in se pogovarjala z njo. Rudi Leban je nalahko zaprl vratca za sabo in natihoma šel po stopničkih navzdol. Kakor da se spušča v dolinico. Na desno in na levo sta se belila nizka zidova, na sprednjem koncu pa se je medlo svetilo slabo zatemnjeno okno sredi stene male hišice. Njegova svetloba ni razsvetljevala vrta, toda Rudi Leban je vendar oprezno krenil na desno in sédel na zid.

V gredicah so cvetele cinije, a nič zanimivega ni bilo na njih, so pač bile lepo uvrščene žrtve, ki jih spretna roka vsako jutro nekaj natrga za rožarice ob Rusem mostu. Ko je prvič videl Vido, so pa bili tukaj tulipani. Rumeni, rdeči in beli tulipani. Pomlad je bila tedaj in hrasti so imeli nove mehke liste in rešelike so cvetele ob kamnitih mejah. Ob vsem tem so bile zdaj cinije skromne in so spominjale na martinke in na vseh vernih duš dan. A vendar mu je bilo zdaj, Rudiju Lebanu, kot da ga ta hip obkrožajo tudi pomladni tulipani. To pa zato, ker se je Vidina mama vrnila iz mesta, si je rekel.

»Tudi danes je vaša mama kupila sadje pri meni,« je rekla pravkar v kuhinji. »O, če bi vedela, da ste tukaj. Tako je v skrbeh, kaj se je zgodilo z vami!«

Pojutrišnjem bodo doma vedeli, je pomislil; prinesli bodo okovane čevlje in volnene nogavice in nahrbtnik in dežni plašč. Vse, kar je treba za borca v gozdu. Ni prav, da so vojne na svetu, a tale je prišla za nas ko dež na razpokano gmajno. Začela se je že prej, seveda, zarotniki so jo začeli, ki so bili spočetka proti nasilnim dejanjem, a ki pa so potem videli, da je zakonit boj nemogoč. Zdaj pa je v gozdovih zakonit boj spet mogoč. Ne več trpinčenje pol milijona ljudi v neusmiljenem oklepu fašistične države, je pomislil, in v tistem trenutku zaslutil, kako velika človeška sreča je, da je ubežal Nemcem. In to, da sedi v noči na zidku proseške gmajne in da je oddaljen od nevarnega mesta, ki je na dnu zaliva v temi črna past */.../*

*polje – od glagola »plati«, t.j. gibati se, valoviti

Mesto v zalivu je prvi roman tržaškega, lani preminulega pisatelja **Borisa Pahorja** (1913 – 2022). V romanu je že navzoča motivika, ki je prežela ves njegov opus: avtobiografski spomini, odločitev za upor proti fašizmu, narodna samobitnost, navezanost na domačo zemljo, morje in rodno mesto ter erotika.

Ministero dell'istruzione e del merito

1. Razumevanje in analiza besedila

1. Pozorno preberi odlomek (vključno z uvodnima vrsticama) in ga na kratko povzemi s svojimi besedami.
2. Zakaj bi Rudi, tudi če bi šel do roba kraške planote, ne videl tržaškega mesta?
3. Razloži simboliko cinij in tulipanov v četrtem odstavku!
4. Zakaj bo Rudi potreboval »okovane čevlje, volnene nogavice, nahrbtnik in dežni plašč«, ki mu jih bodo prinesli od doma?
5. Kdo so bili po tvojem mnenju »zarotniki«, o katerih piše pisatelj v zadnjem odstavku?
6. Zakaj po tvojem mnenju Rudi o tedanji vojni razmišlja, da »je prišla ko dež na razpokano gmajno«?

2. Interpretacija

Tematiko, ki jo obravnava odlomek, poveži z avtorjem in njegovim časom, nato pa Pahorjevo pripovedništvo umesti v širši okvir slovenske moderne proze. Pri tem izhajaj iz svojega znanja in morebitnih drugih literarnih besedil, s katerimi si se srečal/a v teku svojega dosedanjega šolanja.

TIPOLOGIJA B – ANALIZA IN TVORBA RAZPRAVLJALNEGA BESEDILA

NALOGA B1

Sledeči odlomek je vzet iz knjige *Cena domoljubja* (Mladika, Trst 2009, str. 216 – 217, prev. Nataša Stanič) časnikarja in nekdanjega britanskega vojaka ter obveščevalca Johna Earla (1921 – 2013).

Zgodovinski dogodki se po preteku pol stoletja vedno zdijo drugačni. Razumljivo je, da jih mlajše generacije želè ponovno oceniti v luči lastnega sodobnega mišljenja. Dogodki iz druge svetovne vojne so pa še posebno predmet spornih vprašanj in »revizionizma« tistih, ki so kritični do obnašanja zahodnih zaveznikov med vojno, medtem ko so do osi Rim – Berlin bolj prizanesljivi.

Kadar tisti, ki so bili del dogajanja, umrejo, odnesejo s seboj občutek za duha časa, ki je tako za mlajše generacije za vselej izgubljen. Kot dokazno gradivo jim služijo zgolj dokumenti in poročila takratnih medijev. Toda dokumenti niso vsi enako pomembni ali zanesljivi: pisci nekaterih so zgolj »mislili na glas«, v drugih so predlogi, ki niso bili sprejeti; nekaj jih je spet napisanih na osnovi informacij, ki so bile v tistem času nepopolne. Kako ločiti zrnje od plev, je izziv, s katerim se srečujejo zgodovinarji. Ko se dandanes mladi zgodovinarji trudijo, da bi dognali, kaj je bilo zares pomembno, se lahko v najboljši veri motijo.

Za revizioniste je bila vse od konca vojne britanska politika do Jugoslavije in Slovenije predmet debate oziroma, bolje povedano, tudi vroče polemike. Ali je imela Velika Britanija prav, da je podprla partizane? Kritiki bodo dokazovali, da je bila v Londonu zakonita jugoslovanska kraljeva vlada v begunstvu; da so bili četniki doma njena zakonita oborožena sila, kateri je poveljeval generalštabni polkovnik, kasneje general Draža Mihailović, sicer tragična, a osebno poštena figura. Kljub temu ga je britanska vlada pustila na cedilu.

Čeprav je bil ministrski predsednik Winston Churchill izredno naklonjen monarhiji, je bila takrat v Londonu edina skrb ta, da se podpre, kdorkoli že na evropski celini dela kar največjo škodo silam osi. Živ je bil spomin na leti 1940-41, ko se je Britanija sama zoperstavljala nacistični Nemčiji. Po splošnem mnenju je bila Anglija neodvisna od časov, ko so jo leta 1066 osvojili Normani; in če naj

Ministero dell'istruzione e del merito

ostane neodvisna, je treba streti os Rim – Berlin. Zato so bili vojaški vidiki najpomembnejši, vsi zavezniki pa dobrodošli, od De Gaulla, ki je znal biti težek, pa do despota Stalina.

Na osnovi tega, kdo bo lahko največ pripomogel v boju s sovražnikom, se je London odločil, da bo prenesel vojaško pomoč od Mihailovića na partizane. Franklin Lindsay je v svoji avtobiografiji zapisal, da so na to odločitev vplivale priprave na invazijo v Normandiji, kjer je nastala druga fronta. To je zapisal na osnovi razgovora z zgodovinarjem in prvim oficirjem za zveze v Titovem Vrhovnem štabu sirom Williamom Deakinom. Britanci so bili prepričani, da je bistveno pomembno za uspešno izkrcaje, da držijo čim dalj od sebe čim več sovražnih divizij. Tito na Balkanu bi lahko edini zadržal tako število. Zato je Churchill v novembru 1943 na konferenci v Teheranu predlagal Rooseveltu in Stalinu, naj se Titu pomaga. Predlog je bil sprejet.

Razumevanje in analiza

1. Razloži s svojimi besedami, kateri je po mnenju Johna Earla izziv, s katerim se pri interpretaciji preteklosti srečujejo zgodovinarji?
2. S katerimi argumenti »revizionisti« kritizirajo odločitev Velike Britanije, da je v drugi svetovni vojni podprla Titove partizane?
3. Kakšno je bilo Earlovo mnenje o Mihailoviću?
4. Razloži pomen pridevnika »težek« kot oznako za De Gaulla!
5. Zakaj je Velika Britanija naposled odpovedala podporo Mihailoviću in se odločila za Tita?

Tvorba besedila

Odlomek iz Earlove knjige skuša na zgoščen način prikazati enega od ključnih trenutkov druge svetovne vojne, in to zlasti za nadaljnjo usodo Jugoslavije in njenih narodov. Opredeli se do avtorjevih izvajanj in jih uporabi kot izhodišče za prikaz dogajanja v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno. Izoblikuj besedilo, v katerem bodo stališča in argumentiranje povezani v koherentno celoto.

NALOGA B2

Matej Huš, *Kako do »končne« teorije vsega. Ahilove pete sedanjih teorij in iskanje teorije, ki bi razložila vse*, Delo, 5. maja 2022, str. 13

.../ Standardni model s konca 60. in začetka 70. let je tako splošno poimenovanje dobil zato, ker je elegantno pojasnil ogromen kos fizike. Še danes razen vesoljskih problemov velikih mas s standardnim modelom opišemo skorajda vso fiziko. Sila redki so pojavi, kjer klecne, kar je v resnici njegova ahilova peta. Ni se težko odreči teoriji, ki je sprta z resničnostjo, precej težje pa se poslovimo od modela, ki je domala popoln. Spodrsne mu pri opisu gravitacije v skladu s splošno teorijo relativnosti, razlagi temne snovi in temne energije, pojasnitvi mase nevtrinov in odgovoru, zakaj je materije več kot antimaterije. Hkrati standardni model predpostavlja tudi obstoj nekaterih delcev, ki nam jih še ni uspelo pridelati. A to so malenkosti in standardni model težko krpamo, ne da bi podrli več, kot smo dodali. Morda bo treba korak nazaj, da bi zmogli dva naprej.

Fizikom najbolj zaigra srce, ko nova teorija razloži dva ali več dotlej nepovezanih pojavov. Stari Grki so menili, da reči na Zemlji padajo, ker hočejo doseči svoje naravno mesto. Planeti pa so se gibali po zapletenih tirnicah, za katere so bili še v srednjem veku prepričani, da jih potiskajo angeli. Ko je Newton v 17. stoletju predlagal teorijo gravitacije, je opisal oba pojava ter poenotil gravitacijo in astronomijo.

V času škotskega fizika J. C. Maxwella so električne in magnetne pojave že poznali, a med kosom magnetita in pretakanjem elektronov po bakreni žici nihče ni videl sorodnosti.

Ministero dell'istruzione e del merito

Šele ko je Maxwell leta 1865 zapisal štiri osnovne enačbe elektromagnetizma, je elektriko in magnetizem poenotil.

Današnje fiziko lahko razlagamo z interakcijami, ki delujejo med delci. Najprej so štiri osnovne vrste – gravitacijo, močno, šibko in elektromagnetno silo – razlagali posebej. V 60. letih so pokazali, da sta zadnji dve le drugi plati istega kovanca, ki se imenuje elektrošibka interakcija. Odtlej se išče način, kako bi jima dodali še močno interakcijo, s čimer bi v obliki elektrojedrske sile dobili veliko teorijo poenotenja (*grand unified theory*), in naposled gravitacijo v teorijo vsega (*theory of everything*). K temu vabi opažanje, da postaja ob naraščanju energije delovanje vseh sil čedalje bolj podobno. Žal se to zgodi pri energijah, ki so več milijardokrat višje od zmogljivosti največjih pospeševalnikov delcev.

Posebej zagonetna je gravitacija. Medtem ko preostale interakcije prenašajo osnovni delci bozoni, ki so igralci na odru vesolja, je gravitacija po Einsteinu posledica ukrivljenega prostor-časa. Gravitacija je torej posledica sprememb samega odra, kar bo z ostalimi interakcijami težko poenotiti v teorijo vsega /.../

Razumevanje in analiza

1. S svojimi besedami pojasni, kaj v današnji fiziki označuje besedna zveza »standardni model«
2. Za katere fizikalne pojave je bilo ugotovljeno, da se ne ujemajo s standardnim modelom?
3. Kaj želi avtor povedati, ko piše, da nam nekaterih delcev »še ni uspelo pridelati«?
4. Katera je razlika med »veliko teorijo poenotenja« (*grand unified theory*) in »teorijo vsega« (*theory of everything*)?
5. V zadnjem odstavku beremo, da je najbolj zagonetna sila gravitacija, ki da je posledica sprememb samega »odra«. Kaj želi pisec nakazati z uporabo besede »oder«?

Tvorba besedila

Fizikalni pojavi od vedno vzbujajo zanimanje ljudi, bodisi strokovnjakov bodisi navadnih opazovalcev. To zanimanje se je še povečalo, odkar so fizikalna odkritja tako tesno povezana s prodiranjem v skrivnosti vesolja, v njegovo zgodovino in ugibanja o njegovem koncu. Izkušnja nam pravi, da vsako odkritje s sabo prinese vrsto novih vprašanj. Misliš, da bo človek kdaj sploh prišel, do »teorije vsega«, ki bo res dokončna? Svoje mnenje utemelji s svojim znanjem, izkušnjami in prebranimi knjigami. Izoblikuj besedilo, v katerem bodo stališča in argumentiranje povezani v koherentno celoto.

NALOGA B3

Besedilo je vzeto iz: **Piero Angela**, *Dieci cose che ho imparato*, Mondadori, Milano 2022, str. 113-114.

/.../ V teh novih okoliščinah nekatere spremembe v primerjavi z drugimi še posebej izstopajo. Ena od teh je relativna pocenitev surovin in delovne sile v primerjavi s »softwarom«, to se pravi z znanjem, ustvarjalnostjo. To se dogaja tudi v nekaterih tradicionalnih proizvodnih procesih, kakor na primer v avtomobilski industriji, posebno pa na področju mikroelektronike, kamor sodijo pametni telefoni, tableti, računalniki. Izračunali so, da kar 90% cene računalnika predstavlja softwarwe, to se pravi proizvod človeških možganov. Umska zmožnost postaja torej najdražja surovina. Študija Svetovne banke je

Ministero dell'istruzione e del merito

nedavno ocenila, da je 80% bogastva razvitih držav »nematerialna«, kar pomeni, da gre za »znanje«. In prav v tem so razlike med državami.

Naraščajoča inovativna zmožnost pospešuje proces, ki ga ekonomisti imenujejo »ustvarjalno uničenje«, kar z drugimi besedami pomeni, da se zastarele dejavnosti opuščajo, uvajajo se pa nove, zmagovite. Gre za nevarnost, kateri so izpostavljena mnoga podjetja, ki se danes zdijo tako trdna, da jih nič ne more ogroziti. Pomislimo, kaj se je zgodilo s Kodakom, svetovnim gigantom na področju fotografije, ki se je zdel nepremagljiv, pa je vseeno v nekaj letih zašel v krizo in naposled v stečaj. Z nastopom digitalnih fotoaparatorov je namreč velikansko tržišče fotografskega materiala takorekoč izginilo in Kodak je postal nekompetitiven.

Mali kompetitivni možgani so potolkli svetovnega giganta.

Zato je tako pomembna vloga tistega, ki ima boljše idejo, ki predstavi inovativni patent, ki izumi inteligentnejši proizvodni sistem. Upoštevati moramo, da je samo izredno učinkovit sistem zmožen podpirati vse tiste dejavnosti, ki niso neposredno proizvodjalne, na primer umetniške in kulturne. Le-te so nam zelo pri srcu, a so odvisne od razpoložljivega bogastva /.../

Razumevanje in analiza

1. Obnovi vsebino odlomka in s pomočjo argumentiranja ugotovi, katera je v njem osnovna teza.
2. Katere so posledice takoimenovanega »ustvarjalnega uničenja«?
3. Kaj ima v mislih Angela, ko piše o »nematerialnem« bogastvu?
4. Med učinkovitim sistemom in razpoložljivim bogastvom je določena soodvisnost: katera mora biti po mnenju avtorja značilnost »zelo učinkovitega sistema«?

Tvorba besedila

V tem odlomku Piero Angela (1928-2022) zagovarja tezo, da je pri zasledovanju inovativnosti bistvena človekova ustvarjalnost.

Soglašaj s stališčem, ki ga izraža Angela v tem odlomku? Izoblikuj besedilo, v katerem bodo stališča in argumentiranje povezani v koherentno celoto.

TIPOLOGIJA C – KRITIČNO POJASNJEVALNO RAZMIŠLJANJE O AKTUALNI TEMI

NALOGA C1

Odprto pismo ministru Bianchiju o maturitetnem izpitu

(<https://www.edscuola.eu/wordpress/?p=150602>)

/.../ Spoštovani minister Bianchi,

na osnovi tega, kar smo brali, se menda nagibate k temu, da bi znova predlagali izpeljavo maturitetnega izpita v obliki, v kateri se je odvijal lani, to se pravi brez pisnih nalog. Na vprašanje časnikarjev so tedaj celo mnogi dijaki takšno obliko izpita ocenili kot neslano šalo.

Kljub težavam, ki jih povzroča pandemija, je ob koncu šolskega leta na razpolago mnogo učilnic, ki lahko sprejmejo majhne skupine kandidatov. Interes vseh je, da je izpit resen in zahteven. Za mlade zato, ker predstavlja prehod v odraslost, ker jih motivira, da se urijo v študiju in da se soočijo s tisto mero napetosti, ki potrjuje pomembnost te preizkušnje. Le tako

Ministero dell'istruzione e del merito

bodo od nje imeli zadoščenje. Je pa tudi v interesu vse skupnosti, kateri smo dolžni zagotoviti, da je uspešno opravljeni izpit jamstvo dijakove dejanske priprave. In končno je to tudi v interesu šole, ki je odgovorna za resnost izpita. Šola bi lahko namreč znova pridobila nekaj tiste kredibilnosti, ki jo je zapravila s tem, da je izbrala pot popustljivosti, s katero je včasih kompenzirala svojo nezmožnost, da bi kulturno in človeško oblikovala mlade generacije.

Ne gre torej le za vnovično uvedbo pisnih nalog, kar je potrebno iz mnogih razlogov (pri čemer je potrebno zagotoviti tudi, da se naloge ne prepisujejo in da jih ne dajemo prepisovati, kot se to na debelo dogaja vsako leto). Gre za sporočilo o resnosti in temeljitosti, ki si ga dijaki v resnici pričakujejo od odraslih.«

V odprtem pismu, naslovljenem na profesorja Patrizia Bianchija, tedanjega ministra za izobraževanje, so mnogi ugledni predstavniki italijanskih akademskih in kulturnih krogov decembra 2021 izrazili svoj pogled na izpit ob zaključku drugega šolskega ciklusa.

Predstavi svoj pogled na to vprašanje in se s kritičnim pristopom sooči s tezami, izraženimi v zgornjem odlomku. Svoje razmišljanje smeš razdeliti na odstavke s smiselno izbranimi mednaslovi ter mu dati skupen naslov, ki naj na sintetičen način povzame njegovo vsebino.

NALOGA C2

Odlomek je vzet iz članka **Marca Belpolita** *Elogio dell'attesa nell'era di WhatsApp*, v. la Repubblica, 30. januarja 2018

(<https://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2018/01/31/elogia-dellattesa-nellera-whatsapp35.html>)

/.../ Ne znamo več čakati. Vse je postalo hipno, v »realnem času«, kot pravimo zadnja leta. Ključna beseda je »simultano«. Pišem email in pričakujem takojšen odgovor. Če odgovora ni, postanem nejevoljen: zakaj ne odgovori? Korespondenca je bila v starih časih prostor preloženega časa. Kuverte so potovale počasi. Da ne govorimo o sistemih *instant* sporočanja, ki se jih poslužujemo, kot so *whatsapp*, *Botta e risposta* ipd. Pa vendar se zdi, da je vse okoli nas zaznamovano s pričakovanjem: pričakovanje rojstva v materinem telesu, adolescenca, odraslost. Vsaka stvar zahteva svoj čas in ta čas ni nikoli takoj. [...]

Kdo ima danes čas, da čaka in prenaša dolgčas? Vse in takoj! Jasno je, da je tehnologija igrala zelo pomembno vlogo pri krajšanju čakalnih dob, oziroma pri ustvarjanju prepričanja, da je takšno krajšanje vedno mogoče. Od začetka 19. stoletja dalje se je ritem vsega izredno pospešil. Kompulzivna učinkovitost je postala ena od značilnosti individualne psihologije. Kdo hoče čakati ali, kar je še slabše, izgubljati čas? [...] Pa vendar je še vedno veliko mrtvih časov. »Prosimo vas, da počakate«, se glasi odgovor, ki ga skoraj vsak dan poslušamo, ko zavrtimo določeno telefonsko številko.

Čakamo na postajah, na letališčih, pri virtualnih in realnih okencih. Vedno čakamo, pa vendar tega ne znamo več delati. V najboljšem primeru postanemo vsaj živčni. Čakanje povzroča celo zamere. Sami pri sebi mislimo: mar ni mogoče hitreje?

Članek Marca Belpolita izpostavlja danes zelo običajno držo: nezmožnost čakanja, hoteti vse in takoj. Na osnovi prebranega odlomka ter v luči svojega znanja in prebranih knjig razmišljaj o vrednosti čakanja v družbi »realnega časa«. Svoje razmišljanje smeš razdeliti na odstavke s smiselno izbranimi mednaslovi ter mu dati skupen naslov, ki naj na sintetičen način povzame njegovo vsebino.

Ministero dell'istruzione e del merito

Pisanje naloge traja največ 6 ur.

Dovoljena je uporaba slovarja in pravopisa.

Nihče ne sme zapustiti šolskega poslopja pred iztekom 3 ur od vročitve naloge.

ESAME DI STATO CONCLUSIVO DEL SECONDO CICLO DI ISTRUZIONE**PROVA DI ITALIANO**

Testo in lingua italiana delle tipologie comuni alle corrispondenti tracce in lingua slovena.

Svolgi la prova, scegliendo tra una delle seguenti proposte.

TIPOLOGIA B – ANALISI E PRODUZIONE DI UN TESTO ARGOMENTATIVO**PROPOSTA B2**

Testo tratto da: **Piero Angela**, *Dieci cose che ho imparato*, Mondadori, Milano, 2022, pp.113-114.

«In questo nuovo panorama, ci sono cambiamenti che “svettano” maggiormente rispetto ad altri. Uno è la diminuzione del costo relativo delle materie prime e della manodopera rispetto al “software”, cioè alla conoscenza, alla creatività. Questo sta succedendo anche in certe produzioni tradizionali, come quelle di automobili, ma soprattutto per i prodotti della microelettronica, come telefonini, tablet, computer. Si è calcolato che nel costo di un computer ben il 90% sia rappresentato dal software, cioè dalle prestazioni del cervello.

Quindi l'elaborazione mentale sta diventando la materia prima più preziosa. Uno studio della Banca mondiale ha recentemente valutato che l'80% della ricchezza dei paesi più avanzati è “immateriale”, cioè è rappresentata dal sapere. Ed è questo che fa la vera differenza tra le nazioni.

La crescente capacità di innovare sta accentuando quella che gli economisti chiamano la “distruzione creativa”, vale a dire l'uscita di scena di attività obsolete e l'ingresso di altre, vincenti. Pericolo a cui vanno incontro tante aziende che oggi appaiono solide e inattaccabili. Si pensi a quello che è successo alla Kodak, un gigante mondiale della fotografia che pareva imbattibile: in pochi anni è entrata in crisi ed è fallita. L'enorme mercato della pellicola fotografica è praticamente scomparso e la Kodak non è riuscita a restare competitiva nel nuovo mercato delle macchine fotografiche digitali.

Dei piccoli cervelli creativi hanno abbattuto un colosso planetario.

Per questo è così importante il ruolo di chi ha un'idea in più, un brevetto innovativo, un sistema produttivo più intelligente. Teniamo presente che solo un sistema molto efficiente è in grado di sostenere tutte quelle attività non direttamente produttive (a cominciare da quelle artistiche e culturali) cui teniamo molto, ma che dipendono dalla ricchezza disponibile.»

Comprensione e analisi

Puoi rispondere punto per punto oppure costruire un unico discorso che comprenda le risposte a tutte le domande proposte.

1. Riassumi il contenuto del brano e individua la tesi con le argomentazioni a supporto.
2. Quali sono le conseguenze della cosiddetta ‘distruzione creativa’?

Ministero dell'istruzione e del merito

3. Cosa intende Piero Angela con l'espressione '*ricchezza immateriale*'?
4. Esiste un rapporto tra sistema efficiente e ricchezza disponibile: quale caratteristica deve possedere, a giudizio dell'autore, un '*sistema molto efficiente*'?

Produzione

Nel brano proposto Piero Angela (1928-2022) attribuisce un valore essenziale alla creatività umana nella corsa verso l'innovazione.

Condividi le considerazioni contenute nel brano? Elabora un testo in cui esprimi le tue opinioni sull'argomento organizzando la tua tesi e le argomentazioni a supporto in un discorso coerente e coeso.

COPIA CONFORME ATTI MIN

Ministero dell'istruzione e del merito

TIPOLOGIA C – RIFLESSIONE CRITICA DI CARATTERE ESPOSITIVO-ARGOMENTATIVO SU TEMATICHE DI ATTUALITÀ

PROPOSTA C1

LETTERA APERTA AL MINISTRO BIANCHI SUGLI ESAMI DI MATURITÀ

(<https://www.edscuola.eu/wordpress/?p=150602>)

«Gentile Ministro Bianchi,

a quanto abbiamo letto, Lei sarebbe orientato a riproporre un esame di maturità senza gli scritti come lo scorso anno, quando molti degli stessi studenti, interpellati dai giornali, l'hanno giudicato più o meno una burletta.

Nonostante i problemi causati dalla pandemia, per far svolgere gli scritti in sicurezza a fine anno molte aule sono libere per ospitare piccoli gruppi di candidati. E che l'esame debba essere una verifica seria e impegnativa è nell'interesse di tutti. In quello dei ragazzi – per cui deve costituire anche una porta di ingresso nell'età adulta – perché li spinge a esercitarsi e a studiare, anche affrontando quel tanto di ansia che conferma l'importanza di questo passaggio. Solo così potranno uscirne con soddisfazione. È nell'interesse della collettività, alla quale è doveroso garantire che alla promozione corrisponda una reale preparazione. Infine la scuola, che delle promozioni si assume la responsabilità, riacquisterebbe un po' di quella credibilità che ha perso proprio scegliendo la via dell'indulgenza a compenso della sua frequente inadeguatezza nel formare culturalmente e umanamente le nuove generazioni.

Non si tratta quindi solo della reintroduzione delle prove scritte, per molte ragioni indispensabile (insieme alla garanzia che non si copi e non si faccia copiare, come accade massicciamente ogni anno); ma di trasmettere agli studenti il messaggio di serietà e di autorevolezza che in fondo si aspettano da parte degli adulti.»

Nella Lettera aperta indirizzata nel dicembre 2021 al Professor Patrizio Bianchi, allora Ministro dell'Istruzione, i firmatari, illustri esponenti del mondo accademico e culturale italiano, hanno espresso una serie di riflessioni relative all'esame conclusivo del secondo ciclo di istruzione.

Esponi il tuo punto di vista e confrontati in maniera critica con le tesi espresse nel testo. Puoi articolare il tuo elaborato in paragrafi opportunamente titolati e presentarlo con un titolo complessivo che ne esprima sinteticamente il contenuto.

PROPOSTA C2

Testo tratto dall'articolo di **Marco Belpoliti**, *Elogio dell'attesa nell'era di WhatsApp*, in *la Repubblica*, 30 gennaio 2018

(<https://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2018/01/31/elogia-dellattesa-nellera-whatsapp35.html>)

«Non sappiamo più attendere. Tutto è diventato istantaneo, in "tempo reale", come si è cominciato a dire da qualche anno. La parola chiave è: "Simultaneo". Scrivo una email e attendo la risposta immediata. Se non arriva m'infastidisco: perché non risponde? Lo scambio epistolare in passato era il luogo del tempo differito. Le buste andavano e arrivavano a ritmi lenti. Per non dire poi dei sistemi di messaggi istantanei cui ricorriamo: WhatsApp. Botta e risposta. Eppure tutto intorno a noi sembra segnato dall'attesa: la gestazione, l'adolescenza, l'età adulta. C'è un tempo per ogni cosa, e non è mai un tempo immediato. [...]

Chi ha oggi tempo di attendere e di sopportare la noia? Tutto e subito. È evidente che la tecnologia ha avuto un ruolo fondamentale nel ridurre i tempi d'attesa, o almeno a farci credere che sia sempre possibile farlo. Certo a partire dall'inizio del XIX secolo tutto è andato sempre più in fretta. L'efficienza compulsiva è diventato uno dei tratti della psicologia degli individui. Chi vuole aspettare o, peggio ancora, perdere tempo? [...] Eppure ci sono ancora tanti tempi morti: "Si prega di attendere" è la risposta che danno i numeri telefonici che componiamo quasi ogni giorno.

Aspettiamo nelle stazioni, negli aeroporti, agli sportelli, sia quelli reali che virtuali. Attendiamo sempre, eppure non lo sappiamo più fare. Come minimo ci innervosiamo. L'attesa provoca persino rancore. Pensiamo: non si può fare più velocemente?»

Ministero dell'istruzione e del merito

Nell'articolo di Marco Belpoliti viene messo in evidenza un atteggiamento oggi molto comune: il non sapere attendere, il volere tutto e subito.

A partire dal testo proposto e traendo spunto dalle tue esperienze, dalle tue conoscenze e dalle tue letture, rifletti su quale valore possa avere l'attesa nella società del "tempo reale".

Puoi articolare il tuo elaborato in paragrafi opportunamente titolati e presentarlo con un titolo complessivo che ne esprima sinteticamente il contenuto.

COPIA CONFORME ATTI MIM

Durata massima della prova: 6 ore.

È consentito l'uso del dizionario italiano e del dizionario bilingue (italiano-lingua del paese di provenienza) per i candidati

di madrelingua non italiana.

Non è consentito lasciare l'Istituto prima che siano trascorse 3 ore dalla consegna delle tracce.